

Myten om Sisyfos

//

//]]]]> //]]>

BOKUTDRAG: Gudene hadde dømt Sisyfos til uten opphør å skyve en sten til toppen av et fjell, og derfra rullet stenen ned igjen i kraft av sin egen vekt. De hadde med en viss rett funnet ut at det ikke finnes noen verre straff enn et unyttig og håpløst arbeid.

*Salongen feirer [Albert Camus](#) (1913-1960) og vil i sommer dele noen utdrag fra hans mest berømte filosofiske verk, *Myten om Sisyfos. Essay om det absurde*. Utdragene er hentet fra Bernt Vestres oversettelse, utgitt som bok nummer 18 i Cappelens upopulære skrifter.*

Hvis man skal tro Homer, var Sisyfos den viseste og klokeste av alle dødelige. Ifølge en annen tradisjon hadde han imidlertid tilbøyeligheter i retning av røveryrket. Jeg ser ingen motsigelse i dette. Meningene er delte om de grunner som førte til at han ble en unyttig arbeider i underverdenen. Man anklager ham først og fremst for et visst lettsinn i forhold til gudene. Han avslørte hemmelighetene deres. Elveguden Asopos' datter, Aigina, ble bortført av Zevs. Faren undret seg over at hun forsvant og klaget til Sisyfos. Han, som visste om bortføringen, tilbød Asopos å fortelle ham hva som var skjedd, på betingelse av at han ville gi vann til borgen i Korint. Han foretrakk vannets velsignelse fremfor den himmelske vrede. For det ble han straffet i underverdenen. Homer forteller oss også at Sisyfos hadde lagt Døden i lenker. Pluton kunne ikke

tåle synet av sitt øde og tause rike. Han sendte krigsguden ut for å befri Døden fra beseireren.

Man forteller også at Sisyfos, like før han døde, var uforsiktig nok til å ville prøve sin kones kjærlighet. Han befalte henne at hun skulle kaste hans lik fra seg på torvet, og ikke begrave det. Sisyfos våknet opp i underverdenen. Og der, opprørt over en lydighet som sto i en så sterk motsetning til den menneskelige kjærlighet, fikk han tillatelse av Pluton til å vende tilbake til jorden for å straffe sin kone. Men da han på ny hadde gjensett verdens ansikt, smakt på vannet og følt solens stråler, de varme stenene og havet, ville han ikke vende tilbake til underverdenens skygger. Påminnelser, sinne og advarsler resulterte ikke i noe. Ennå mange år levde han ved buktens bue, det strålende havet og jordens smil. Det måtte en gudenes dom til. Hermes kom og grep den dristige i kraven, rev ham løs fra hans gleder og førte ham med makt tilbake til underverdenen hvor hans sten lå klar.

Man har vel allerede forstått at Sisyfos er den absurde helt. Det er han like meget på grunn av sine lidenskaper som på grunn av sin lidelse. Hans forakt for gudene, hans hat til døden og hans lidenskap etter å leve, førte til at han fikk den forferdelige straff at hele tilværelsen skulle brukes til ikke å fullføre noe. Det er den pris man må betale for lidenskapene på denne jord. Man forteller oss ingenting om Sisyfos i underverdenen. Mytene er skapt for at fantasien skal gi dem liv. Når det gjelder denne myten, ser man bare for seg den anspente kroppens voldsomme anstrengelse for å løfte den enorme stenen, rulle den og hjelpe den oppover en skråning om igjen og om igjen. Man ser det fortrukne ansiktet, kinnet som er presset inntil stenen, en skulder som støtter massen dekket av leire, en fot som bremses den, et nytt grep med strake armer, den rent menneskelige trygghet i to hender fylt med jord. Ved slutten av dette langvarige slit, målt av et rom uten himmel og en tid uten dybde, nås målet. Sisyfos ser da at stenen i løpet av noen få øyeblikk ruller ned til den lavereliggende verden. Derfra må den igjen skyves opp mot høydene. Sisyfos går ned til sletten igjen.

Det er under denne nedstigning, denne pause, at Sisyfos interesserer meg. Ansiktet på den som sliter så nær stenene, er allerede sten selv! Jeg ser dette menneske gå nedover igjen med tunge, men jevne skritt mot lidelsen som han aldri skal oppleve slutten på. Denne time som er som et åndedrag og som kommer tilbake like sikkert som hans ulykke, denne time er bevissthetens. I hvert av disse øyeblikk da han forlater høydene og litt etter litt trenger ned i gudenes huler, er han større enn sin skjebne. Han er sterkere enn sin sten.

Hvis denne myte er tragisk, er det fordi dens helt er bevisst. Hva skulle hans lidelse bestå i hvis han for hvert skritt han tok, ble holdt oppe av håpet om å lykkes? Vår tids arbeider sliter hver eneste dag i sitt liv med de samme oppgaver, og denne skjebne er ikke mindre absurd. Men han er bare tragisk i de sjeldne øyeblikk da han blir bevisst. Sisyfos, proletaren blant gudene, avmektig og opprørsk, kjenner hele omfanget av sin elendige lodd: det er den han tenker på under nedstigningen. Klarsynet som skulle være hans lidelse, fullbyrder samtidig hans seier. Det finnes ingen skjebne som ikke kan overvinnes med forakt.

Hvis nedstigningen enkelte dager foregår i smerte, kan den også skje i glede. Dette ordet er ikke for stort. Jeg forestiller meg enda en gang Sisyfos på vei tilbake til sin sten, og i begynnelsen var smerten. Når bildene av jorden griper hukommelsen for sterkt, når lykkens appell tynger mest, hender det at tristheten stiger opp i menneskets hjerte: det er stenens seier, det er selve stenen. Den umåtelige fortvilelse er for tung å bære. Det er våre Getsemane-netter. Men de knusende sannheter forsvinner når de blir erkjent. For eksempel adlyder Ødipus først skjebnen uten å vite. Fra det øyeblikk han vet, begynner hans tragedie. Men i samme øyeblikk, blind og fortvilet, erkjenner han at det eneste bånd som knytter ham til verden, det er en ung pikes kjølige hånd. Da lyder noen grensesprengende ord: «På tross av så mange prøvelser, får min fremskredne alder og min sjels storhet meg til å dømme at alt er godt.» Sofokles' Ødipus, likesom Dostojevskijs Kirilov, gir således formelen for den absurde seier. Den antikke visdom og den moderne heroisme møtes.

Man oppdager ikke det absurde uten å bli fristet til å skrive en håndbok i lykke. «Hva! Finne lykken på så smale veier . . .?» Men det finnes bare én verden. Lykken og det absurde er to sønner av den samme jord. De er uadskillelige. Men det ville være en feiltagelse å si at lykken nødvendigvis oppstår av den absurde oppdagelse. Det kan like godt hende at følelsen av absurditet oppstår av lykken. «Jeg dømmer at alt er godt», sier Ødipus, og disse ord er hellige. De gjenlyder i menneskets barbariske og begrensede univers. De lærer oss at alt ikke er uttømt, ikke er blitt uttømt. De fordriver fra denne verden en gud som var kommet inn i den med utilfredsheten og sansen for smerter som ikke tjener til noe. De gjør skjebnen til en sak for mennesket, som det bør ordne opp i, mennesker imellom.

Hele Sisyfos' tause glede er der. Hans skjebne tilhører ham. Hans sten er hans sak. På samme måte får det absurde menneske, når det betrakter sin lidelse, alle guder til å tie. I universet som plutselig er vendt tilbake til sin taushet, stiger jordens mange tusen undrende små stemmer opp. Ubevisste og hemmelige påkallelser, oppfordringer fra alle sider, de er den nødvendige bakside og prisen for seieren. Der er ingen sol uten skygge, og man må kjenne natten. Det absurde menneske sier ja, og hans anstrengelse vil ikke lenger opphøre. Hvis det finnes en personlig skjebne, finnes det ingen høyere skjebne, eller i det minste er det bare en som han dømmer som dødelig og foraktelig. Når det gjelder alt det andre, vet han at han er herre over sine dager. I dette subtile øyeblikk da mennesket vender seg mot sitt liv, iakttar Sisyfos, idet han går tilbake til sin sten, den rekke av handlinger uten indre sammenheng som er hans skjebne, skapt av ham, forenet under hans hukommelses blikk og om ikke lenge forseglest av hans død. Fordi han er overbevist om den rent menneskelig opprinnelse til alt som er menneskelig, en blind som ønsker å se og som vet at natten ikke tar slutt, er han hele tiden underveis. Stenen ruller igjen.

Jeg forlater Sisyfos ved foten av fjellet! Man gjenfinner alltid sin byrde. Men Sisyfos vitner om den høyere form for trofasthet som fornekte gudene og løfter stenene. Også han dømmer at alt er godt. Dette univers som fra nå av er uten herre, forekommer ham hverken godt eller intetsigende. Hvert eneste korn i denne sten, hver eneste mineralbit av dette nattemørke fjell, utgjør alene en verden. Selve kampen for å nå høydene er nok til å fylle et menneskehjerte. Man må tro at Sisyfos er lykkelig.

